

УДК 339.187.6

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПУЛІНГА Й ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

Сухорукова Т.Г., к.е.н., доцент (УкрДАЗТ)

У статті розглядається сутність пуліга, історичний розвиток пулінга, застосування пулінга в розвинених країнах миру, а також можливості використання пулінга в Україні.

Ключові слова: оренда, логістика, пулінг, пул-рішення.

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями. Прогресивний розвиток сучасного ринка потребує використання адекватних методів господарювання. Багато перспектив у цьому процесі має оренда. Слід відмітити що, у наукових виданнях проблеми розвитку орендних відносин досліджувалися майже десять – п'ятнадцять років тому. Але час не стоїть на місці, він потребує використання нових, малознайомих для вітчизняних виробників методів господарювання та орендних взаємовідносин. Слід більш увазі поділяти можливості використання пулінгу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Пулінг є логічним продовженням розвитку, з одного боку орендних відносин, з іншого боку, пулінг є елементом логістики. Розвиток орендних відносин є предметом дослідження таких вчених як Іванов І., Руденко О., Мочерний С.

Більшість вчених визначають оренду як майновий стан. Оренда здійснюється на наступних умовах:

- мета оренди – задовольнити тимчасові потреби орендаря;
- термін оренди визначається угодою.

Після закінчення терміну оренди майно повертається орендодавцю;

- майно є власністю орендодавця. Ризик втрат та псування орендного майна визначається умовами угоди [1].

Сьогодні орендні відносини виступають у наступних виглядах: проста оренда, суборенда, наймання, піднаймання, лізинг та ін.

Вивчення можливостей логістиці стало об'єктом дослідження таких вчених як Гаджинський А. М., Саркісов С. В., Анінкова Б. А., Миротин Л. Б. та ін. [2, 3, 4, 5].

Логістика – це наука, що вивчає раціональне пересування матеріальних ресурсів. У ХХ столітті розвиток логістики зв'язаний із другою світовою війною, коли була потрібна найвища мобільність військ, ефективне управління військами, планування потреб армії в матеріальних ресурсах, швидке будівництво об'єктів і настільки ж ефективне їхне

переміщення. В 70-е роки ХХ століття розвитку логістики сприяла енергетична криза. Логістика вирішувала завдання системного підходу в постачанні й споживанні енергоресурсів [2, 3].

У більшості випадків логістика ставить своєю метою оптимізацію товарних та матеріальних запасів. Однієї з основних завдань логістики є прискорення оборотності засобів підприємства [4, 5].

Новою, мало досліджуваною темою наукових пошуків у останній час є пулінг, як новий етап розвитку логістики.

Метою статті є вивчення основ пулінгу та розробка рекомендації щодо його використання в Україні

Виклад основного матеріалу досліджень. Пулінг – це інноваційна система обороту багаторазової тари, яка оптимізує логістичні й транспортні витрати. Пулінг – це аутсорсингова система обороту багаторазової пластикової тари різних видів. При впровадженні даної системи підприємство – споживач тари одержує необхідну тару від пулінгової компанії на умовах оренди. Пулінг дає відчутні переваги й для постачальників продукції, і для роздрібних торговельних підприємств [6].

В системі Пула транспортна тара циркулює в межах обмеженого кола компаній так, що жодна компанія, що увійшла в пул, не зіткнеться ні з проблемою надлишків упаковки на складі, ні з необхідністю придбання додаткової упаковки. Ще одна велика перевага системи в тому, що приховані витрати стають явними, а загальні витрати знижуються. Пулінгові компанії пропонують багаторазову тару на умовах оренди. Використовуючи систему пулінга, підприємство рятує себе від необхідності інвестицій в оборотну тару, у тому числі забезпечення резервних запасів тари для покриття тижневих і сезонних піків. При пулінгу підприємство платить фіксовану орендну плату за фактично використану тару й не несе ніяких витрат, пов'язаних з поповненням тари, що вибула з обороту [7].

Світова практика свідчить про активний розвиток пулінгу. Агровиробники Європи, Центральної й Латинської Америки, деякі країни

Азії давно використовують систему пулінгу, оскільки це вигідно, зручно, ошадливо. Активно працюють у сфері пулінга наші найближчі сусіди. Мега Пул Систем (Росія) пропонує своїм клієнтам пластикові ящики різних модифікацій і розмірів на умовах оренди. Офіційним дилером компанії виступає ВАТ "Прикумье" [8].

Розвиток пулінга в Україні є актуальним питанням, оскільки Україна як і раніше залишається великим сільськогосподарським виробником. Пулінг розбудовується паралельно з розвитком плодоовочевої промисловості. Як відзначають вітчизняні й закордонні фахівці, плодоовочевий бізнес в Україні набирає дуже активно обороти. Наша країна щорічно збирає близько 8,5 млн. тонн овочів і баштанних культур плюс не менш 1,7 млн. тонн фруктів і ягід. Природно, що зберігання й транспортування плодоовочевої продукції припускає використання відповідної тари.

Сьогодні на ринку України затребувані всі типорозміри тари – пластикова, дерев'яна, тверда, гнучка (м'яка), оборотна й одноразова. За даними досліджень, організованих компанією "Міжнародна фінансова корпорація" (IFC), до 2008 року включно найпоширенішим видом фасування плодоовочевої продукції для внутрішніх перевезень було повторне використання картонних ящиків, у яких в Україну завозять банани. Істотним недоліком повторної тари є неможливість ефективного використання її в післязбиральній доробці свіжої продукції (особливо фруктів). Так що міжнародні роздрібні мережі (наприклад, METRO Cash & Carry) відмовляються від використання "бананового ящика".

Крім природнього скорочення попиту до скорочення на ринку України пропозиції ящиків вторинного використання повинне привести посилення контролю над утилізацією [9].

Необхідно враховувати той факт, що навколо великих міст України будуються спеціальні термінали по зберіганню овочів і фруктів. У такий спосіб виникає проблема якісного транспортування продукції із цих терміналів у підприємства роздрібною торгівлі.

Так, зараз Київ практично з усіх боків окільцьований терміналами, у тому числі й для продуктів харчування. У деяких місцях поруч із такими майданчиками виростають цілі підприємства для переробки овочів, ягід, фруктів, риби, м'яса в готову продукцію або напівфабрикати швидкого готування. Це теж одна зі складових логістики в аграрному секторі й переробної промисловості.

Зараз у Києві багато компаній починають освоювати ринок логістичних послуг, але реальний професіоналізм у сегменті сільськогосподарської продукції й продуктів

харчування можуть надати деякі, оскільки цей напрямок вимагає стислих строків доставки й автотранспорту з устаткуванням для створення необхідного температурного режиму. У першу чергу це стосується овочів, фруктів, м'яса, риби й молочних продуктів [10].

Сьогодні в Україні в сфері пулінга активно працює Українська Пулінгова компанія (УПК). Можна із упевненістю сказати, що УПК зробила прорив у сфері надання пластикової тари. Вона поки що перша і єдина в Україні з тих, хто надає логістичні послуги по оренді пластикової тари (упакування). Оборотно тара УПК докорінно відрізняється від іншої пластикової тари й під час перевезення до відправника заощаджує 70 % обсягу площі кузова. Це дозволяє відправникові вантажу побрати в дорогу попутний вантаж або ж відправити ящики малотоннажною машиною, а рефрижератор у цей час використовувати по прямому призначенню.

Компанія Товариство з обмеженою відповідальністю "Українська Пулінгова Система" пропонує як стандартне, так і індивідуальне Пул-рішення. Стандартне Пул-рішення працює по всій Європі, а замовників можна знайти в багатьох галузях промисловості. Індивідуальне Пул-рішення з використанням нестандартної транспортної тари призначено для клієнтів, які вважають стандартну тару невідповідною для свого товарообміну.

Обидва типи Пул-рішення пропонують: рентабельну систему пакувальної тари; ефективне матеріально-технічне забезпечення; обслуговування транспортної упаковки; комплексну систему відстеження товаропотоків; системне управління.

Якщо врахувати те, що УПК бере на себе всі процеси й витрати, пов'язані із закупівлею, зберіганням, обліком і обслуговуванням полімерної тари, то сільськогосподарський виробник виграє: оренда тари обходиться не дорожче, чим придбання одноразового впакування. Головне, що селяни заощаджують на витратах, пов'язаних з володінням власним парком тари, її закупівлею, обліком, маркуванням, контролем руху, очищенням, підтримкою в робочому стані й т.п.

Технологія проста: зібраний урожай завантажується в ящики прямо на полі й доставляється в розподільний центр мережі. Така тара сертифікована для впакування овочів, фруктів, молочної продукції, м'ясних і ковбасних виробів, консервів та ін. Насамперед, дана послуга цікава постачальникам продукції в торговельні мережі України.

Далі турботи виробника продукції про тару закінчуються. Логісти компанії УПК відслідковують переміщення ящиків, організовують їхнє повернення в депо на

очищення. Тара, що повернулася з обороту, проходить інспекцію в депо. Там її перевіряють на цілісність, ремонтують, якщо є ушкодження, і відправляють у цех санітарної обробки, де вона проходить три етапи санації – мийку й обробку, ополіскування й сушіння. Ця послуга споживачеві (орендареві) надається безкоштовно, оскільки вже включена у вартість оренди тари.

При впровадженні даної системи підприємство - споживач тари отримує всю необхідну тару від пулінгового оператора на умовах оренди. Оператор приймає на себе весь комплекс зобов'язань по контролю за обігом тари. Тару замовник може брати самовивозом з найближчого депо або одержувати безпосередньо в себе від орендодавця. Фахівці багатьох компаній підрахували: при використанні оборотної універсальної пластикової тари Schoeller можна скоротити втрати при транспортуванні й прискорити приймання продукції на складах магазинів і торгових центрів [11].

Як показує практика, підприємства харчової промисловості щорічно втрачають до 25% оборотної тари внаслідок різних логістичних причин - механічних ушкоджень, помилок обліку, несумлінності співробітників, специфіки взаємодії з мережевими ритейлерами і т.д. При пулінгу підприємство сплачує фіксовану орендну плату за фактично використану тару і не несе ніяких витрат, пов'язаних з поповненням.

При самостійному управлінні обігом тари підприємство змушене значну частину виробничих площ відводити під організацію процесів приймання, санітарної обробки і зберігання тари. При переході на систему пулінг з'являється можливість вивільнення цінних виробничих площ, необхідних для розвитку основного виробництва та експедиції готової продукції.

Для забезпечення основних технологічних процесів, пов'язаних з обігом тари, необхідно постійно здійснювати придбання і підтримку в робочому стані різного устаткування: підйомно-транспортного, складського, технологічного, інженерного, комунікаційного та ін. З переходом на пулінг зекономлені капітальні ресурси можуть бути також перенаправлені на розвиток основного виробництва.

Для забезпечення потужностей, задіяних під обслуговування оборотної тари, підприємство несе витрати по закупівлі витратних матеріалів, оплати електроенергії, води, промислових стоків і т.д. Крім того, підприємство змушене вживати необхідних заходів з прибирання та охорону задіяних під тару виробничих приміщень, а також забезпечувати їх відповідність нормам пожежної безпеки і санітарно-епідеміологічним вимогам. Після передачі функцій з управління обігом тари

пулінговому оператору всі відповідні витрати також підлягають скороченню.

Підприємство для забезпечення всіх робіт по обслуговуванню обороту тари повинно містити відповідний штат співробітників і забезпечувати для них встановлені законодавством умови праці. При переході на пулінг відповідні фахівці можуть бути скорочені і / або перепрофільовані.

При самостійному обслуговуванні процесів обороту тари підприємство змушене націлювати свій управлінський потенціал на вирішення завдань щодо правильної організації збору, приймання, доставки, сортування, санітарної обробки, логістики та обліку тари. Менеджери підприємства задіяні в процесах вироблення, прийняття, реалізації і контролю за виконанням рішень. Відволікаючись на рішення непрофільних задач, менеджери підприємства мають менше можливості приділяти увагу пріоритетним завданням основного виробництва.

Існуюча система обліку тари не дозволяє ефективно контролювати її оборот. Багато виробників вважають за краще використовувати тару певного кольору, часто з нанесенням власного логотипу. При поверненні тари зазначеного в документах кількості не виявляється. Виникає альтернатива - нестача своєї тари або пересортиця з чужою. Постачальники, відчуючи свою залежність, не можуть диктувати роздрібним мережам свої умови.

Мережі, в свою чергу, фізично не в змозі підлаштуватися під кожного постачальника. Крім того, на них лягає весь вантаж проблем тарної логістики, який мають постачальники, тільки помножений на номенклатуру принципово іншого масштабу. До цього потрібно додати складну екологічну обстановку із-за великого обсягу сміття в результаті складнощів з утилізацією одноразової тари, гостру нестачу площ для збору і сортування оборотної тари, значний вплив проблем тарної логістики на ефективність управління основними товаропотоками.

Перехід на систему пулінгу дозволяє вирішити проблему обліку раз і назавжди. Об'єднання в загальний пул великої кількості постачальників дозволяє домогтися високого ступеня уніфікації тари і створює передумови для впровадження спільної з торгівлею автоматичної системи контролю за обігом тари на основі RFID-міток та / або BAR-кодів. Така система дозволяє більш ефективно управляти не тільки оборотом тари, а й основними товарними операціями. В результаті покращується рівень логістики в цілому.

Як показують розрахунки, пластикова тара найбільш вигідна при організації поставок в межах країни і окуповується, в середньому, за 10-15 циклів, тобто менше, ніж за два місяці в

умовах сучасного, високотехнологічного виробництва.

Зворотна пластмасова тара використовується в Україні давно, і основними її споживачами є тепличні господарства. Вартість ящика в залежності від якості та розмірів становить від \$ 3 до \$ 5 (імпорт) або до 27 грн (вітчизняний продукт). Основним недоліком, на думку користувачів, є конструкція даного ящика, яка не вберігає плоди від механічних пошкоджень (пластик жорсткіше картону).

Керівництво УПК припускає, що сьогодні в умовах України розрахункова кількість парку оборотної тари для поставок свіжих овочів і фруктів в період активного збирання врожаю від виробника або фасувальника мережному торговому підприємству становить близько 1 млн. одиниць тари на місяць. Термін окупності вкладень в оборотну тару залежить від багатьох умов: наявності оборотного капіталу, вартості кредитів, ціни на ящики, вартості наданих послуг та ін. У країнах Євросоюзу окупність подібного бізнесу становить 2-3 роки.

Сьогодні ТОВ «Українська Пулінгова Система» пропонує своїм клієнтам, постачальникам харчової продукції тару, пластикові ящики різних модифікацій і розмірів, на умовах оренди. Ящики легко збираються і розбираються, у зібраному вигляді дозволяють економити до 80% обсягу складу та транспорту.

Висновки. Таким чином, пулінг є прогресивною системою господарювання у сучасних умовах ринку. Він дає відчутні переваги й для постачальників продукції, і для роздрібних торговельних підприємств.

З переходом на пулінг зекономлені капітальні ресурси можуть бути переспрямовані на розвиток основних виробництв, з'являється можливість вивільнення коштовних виробничих площ, необхідних для розвитку основних виробництв і експедиції готової продукції

Пулінг забезпечує підприємству очевидні вигоди, які засновані на оптимізації фінансових, ресурсних і управлінських витрат. Використовуючи систему пулінг, підприємство рятує себе від необхідності забезпечення резервних запасів тари для покриття тижневих і

сезонних піків. Це дозволяє йому вивільнити відповідну кількість оборотних коштів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1 Мочерный С. Собственность и особенность ее развития в развитых странах мира [Текст] / С. Мочерный // Экономика Украины. – 1994. - № 10. – С. 32 – 39.

2 Гаджинский А.М. Логистика [Текст]: учебник для высших и средних специальных учебных заведений / А. М. Гаджинский. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Информационно-внедренческий центр «Маркетинг», 2000. – 375с.

3 Саркисов С.В. Управление логистикой [Текст]: учеб. пособие / С. В. Саркисов. – М.: Дело, 2004. – 368с.

4 Аникова Б. А. Логистика [Текст]: учебник / под ред. Б.А. Аникина: - 3-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2004. – 368с.

5 Миротин Л. Б. Логистика: управление в транспортно-логистических системах [Текст]: учебное пособие / под ред. д-ра техн. наук, проф. Л.Б. Миротина. – М.: Юристъ, 2002. – 414с.

6 Хох С.Л. Что такое пулинг? Вопросы и ответы [Текст] / С. Л. Хох // Логистикс. – 2009. - № 12. – С. 25 – 37.

7 Пулинговые системы [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.univerLib/51-osnovnye - proizvenye - fondu - 3108.html>.

8 ОАО "Прикумье". Пулинг [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://prikumye.ru/puling/shtml>.

9 Матеріали торговельного форуму "Зустріч перших". Вересень 2011 року. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.megaroolsystems.ru/page.Php?id m=57>

10 Логістика "Аутсорсинг доставки спецгрузов" Режим доступу http://transler.ru/content/arxiv_perevozhic/perevozhik_11/perevozhik_124/Logistika.

11 Украинская Пулинговая Компания [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://ukrpool.com.ua>.

Аннотация. В статье рассматривается сущность пулинга, историческое развитие пулинга, применение пулинга в развитых странах мира, а также возможности использования пулинга в Украине.

Ключевые слова: аренда, логистика, пулинг, пул-решения

Summary. The article deals with the essence pooling, pooling the historical development, the use of pooling in the developed world, and the possibility of pooling in Ukraine.

Keywords: leasing, logistics, pulinh, pool solutions.

Рецензент к.е.н., доцент УкрДАЗТ Волонельська І.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Боровик Ю.Т.